

БОЙОВИЙ МЕЧ ЯК СІМЕЙНА РЕЛІКВІЯ

Барнат Амін, ПВІГ

Науковий керівник – ст. викл. **І.О. Пузанова-Красікова**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Майстри Давнього Сходу зберігали у пам'яті багато секретів ковальської справи. У народній традиції передбачалося, що правильно зроблений меч ставав не тільки власністю людини-господаря, а в більшій мірі його духовною частиною. Це був друг, помічник, наділений власним уявленням, включеним у свідомість свого господаря.

Із часом така зброя ставала належністю роду та переходила від батька до сина, від дідуся до онука і так далі. Причому істота меча могла «збунтуватися» у тому разі, коли його власник починав себе вести некоректно по відношенню до свого противника або просто будь-яких людей.

Секрети виготовлення таких мечей передавалися від покоління до покоління. У більшості випадків дихання часу стерло ці знання, але, на щастя, дещо залишилось. Наприклад, процес виготовлення катани – японського варіанта меча. Про це я і хочу розповісти.

Відомі самурайські мечі славляться своєю гостротою та гнучкістю. В чомусь вони схожі на булатні мечі та зброю з дамаської сталі. Однак є суттєві відмінності: метал, з якого виготовлені катани, не є композитом. У складі клинків виявлено молібден, який надає твердості, не збільшуючи крихкості.

Час виготовлення катан – XI–XIII століття, коли про леговану сталь мова ще не йшла. Молібден, який знайдено у розплаві, мав натуральне походження – він вже був у складі руди, що видобувалася.

Зусилля виробників були спрямовані не на внесення додаткових елементів у залізо, а, навпаки, на звільнення його від небажаних домішок. Для цього зі злитку виковували товстий прут та закопували його у землю на болоті. Болотна вода, яка вміщує у собі набір солей та кислот, виїдала зі сталювого прута ділянки із домішками. Слід помітити, що процес це довгенький, звично досягав не менш восьми-десяти років. Періодично прут виковували та закопували у іншому місці. Зрештою матеріал ставав пористий. Тоді коваль розігрів прут та виковував з нього довгу заготовку. Далі він знов та знов – до тисячі разів – згинав майбутній меч і повторював процедуру.

Коштував такий меч величезних грошей. Його передавали як сімейну реліквію. Втрата на полі бою катани була позором для всієї родини.